

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงานในมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

A CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS MODEL OF ADVERSITY QUOTIENT
AND EMOTIONAL QUOTIENT FOR WORKING ADULTS IN PRIVATE UNIVERSITIES
IN BANGKOK

ณัฐิกา ศรีมกฤษพันธุ์¹ วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา² และสุธีรา นิมิตรนิวัฒน์³

Nattika Srimakutphun¹, Wirathep Pathumcharoenwattana², and Sutheera Nimitniwat³

¹หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

¹Doctor of Philosophy Program, Non-formal Education Department of Lifelong Education,
Faculty of Education, Chulalongkorn University

²Department of Lifelong Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

³College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University

Received: October 19, 2022 / Revised: January 19, 2023 / Accepted: January 27, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของ Paul G. Stoltz และความสามารถทางอารมณ์ของ Daniel Goleman โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 45 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 จากกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงานในมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยเป็นผู้ที่สมัครใจให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) อธิบายข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงาน หลังจากปรับค่าความคลาดเคลื่อนระหว่างสองตัวแปรโดยใช้ค่าสถิติดัชนีการปรับโมเดลรวม จำนวน 17 คู่ ผลวิเคราะห์แบบจำลองของความความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคพบว่าการควบคุมมีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการค้นหาสาเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา ด้านผลกระทบที่จะมาถึง และด้านความสามารถในการรับมือกับความยืดหยุ่นของปัญหา ตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับความสามารถทางอารมณ์พบว่าการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองมีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด รองลงมาคือ ด้าน

การเอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และด้านการควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน

คำสำคัญ: ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค ความสามารถทางอารมณ์ ผู้ใหญ่วัยทำงาน

Abstract

This research provides a confirmatory factor analysis model of Paul G. Stoltz's adversity quotient and Daniel Goleman's emotional quotient by using a survey research methodology. The research instrument was a questionnaire consisting of 45 items which has the Index of Item Objective Congruence (IOC) between 0.66-1.00 and the reliability coefficient of 0.95. The research sample consisted of 300 working adults in private universities in Bangkok, obtained by simple random sampling who voluntarily gave information to answer the online questionnaire. Research data were analyzed by using descriptive statistics of percentage, mean and standard deviation and using inferential statistics of confirmatory factor analysis.

The results showed that the stability of the adversity quotient and emotional quotient of working adults were found to hold the mean of safety values between the two using the statistical modification index to adjust the model totaling 17 pairs. The results of the model analysis of adversity quotient and emotional quotient were consistent with the empirical data. The adversity quotient consisted of 4 factors that could be ranked based on their factor loadings from top to bottom as follows; the factor of control, the factor of searching for causes and responsibility for the problems, the factor of upcoming impacts, and the factor of ability to deal with the enduring problems, respectively. All factors were consistent with the empirical data. The factor loading was statistically significant at the 0.05 level. The emotional quotient was consistent with conditional evidence-base at the statistical acceptance level, covering 5 factors as follows; the factor of realizing one's emotions, the factor of appropriately control one's emotions, the factor of empathy, the factor of motivating oneself, and the factor of handling relationships. The results of the analysis revealed that the factor of motivating oneself received the highest component weight, followed by the factor of empathy, the factor of realizing one's emotion, the factor of handling relationships, and the factor of appropriately control one's emotions, respectively, all of which were consistent with the empirical data, the factor loading was also statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: Adversity Quotient, Emotional Quotient, Working Adults

บทนำ

สังคมในปัจจุบันมีความซับซ้อนและการแข่งขันมากขึ้น ทำให้ผู้คนในสังคมต้องดิ้นรนและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะผู้ใหญ่วัยทำงานที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ มักมีความกดดันที่ต้องหาเลี้ยงทั้งตนเองและครอบครัว ต้องพยายามสร้างชีวิตให้มั่นคงและก้าวหน้าเพื่อเกียรติศักดิ์ศรี เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากคนในสังคม เพื่อสร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเอง โดยความเครียดของผู้ใหญ่วัยทำงาน มักเกิดจากต้องรับผิดชอบในการทำงาน รวมทั้งต้องรับผิดชอบครอบครัว สิ่งเหล่านี้เป็นตัวการสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต กระทั่งต่อศักยภาพในการทำงาน และคุณภาพของผลงาน การศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ความเครียด ความกดดันและปัญหาสุขภาพจิตของคนวัยทำงานช่วงวัยกลางคนเกิดขึ้นจากที่คนเรามีการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของตนเองที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในชีวิตของตนเอง ครอบครัว การทำงาน และต้องการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า (Gould, 1978; Levinson, 1978; Sheehy, 1981) นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบจากความเสื่อมถอยทางร่างกายตามวัย เช่น ภาวะวัยทอง และความรู้สึกว่างเปล่าที่เรียกว่า Empty Nest Syndrome ซึ่งเป็นความรู้สึกสูญเสียที่เกิดจากการที่บุตรหลานเริ่มเติบโตแยกออกไปสร้างครอบครัว พึ่งพาตนเองได้

จากที่กล่าวมาสิ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้ใหญ่วัยทำงานก้าวผ่านปัญหา ความยากลำบากและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจนประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้นั้น ต้องอาศัยความเพียรพยายามที่จะฟันฝ่าอุปสรรค Stoltz (1997) ให้ความเห็นว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเพียงอย่างเดียวนั้นคงไม่สามารถทำให้บุคคลประสบความสำเร็จได้ ต้องประกอบเข้ากับทั้งเชาวน์ปัญญาสูง (IQ) และความสามารถทางอารมณ์ (EQ) แต่ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) จะนำบุคคลให้ฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคและความยากลำบาก

ในชีวิตได้ เพราะความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทำให้บุคคลมีความบากบั่น เคลื่อนไปข้างหน้า ก้าวไปให้สูงขึ้นถึงแม้มีปัญหาอุปสรรค ความทุกข์ยากลำบากในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาก็ตาม ผู้ที่สามารถฟันฝ่าปัญหาอุปสรรค ความลำบากแสนสาหัสได้ก็คือ ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูง

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถทางอารมณ์ (EQ) เนื่องจากบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงสามารถจัดการกับความเครียดและอุปสรรคได้ง่ายกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับคนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ต่ำ ความสามารถทางอารมณ์ (EQ) ยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคล (Guntha, 2020) เนื่องจากการทำงานเมื่อเกิดความเครียดจากการทำงานผู้ที่มีความสามารถทางอารมณ์สูงจะสร้างแรงจูงใจและควบคุมอารมณ์ของตนเองให้ผ่านพ้นสถานการณ์ที่ยากลำบากนั้นไปได้ อาจกล่าวได้ว่าคนที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงเป็นคนที่เก่ง แต่คนที่มีทั้งความสามารถทางอารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สูงจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

บุคคลที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบสูง หากเป็นอาจารย์ต้องมีภาระรับผิดชอบด้านการเรียนการสอน การทำวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การบริการแก่ชุมชน รวมถึงปฏิบัติตามนโยบายของมหาวิทยาลัย บุคลากรสายสนับสนุนก็เช่นเดียวกัน ที่ต้องทำงานเพื่อสนับสนุนอำนวยความสะดวกในการทำงานของอาจารย์ ผู้บริหาร บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และให้บริการนักศึกษา เพื่อให้เกิดความพึงพอใจมากที่สุด เพื่อให้บรรลุพันธกิจและเป้าหมายของมหาวิทยาลัย ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงมีความเครียดและความกดดันอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สำหรับบุคลากรที่ทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยเอกชนจะมีปัจจัยปัญหาแตกต่างจากผู้ปฏิบัติงานจากมหาวิทยาลัยของรัฐบาล เช่น ความ

ไม่มั่นคงในหน้าที่การงาน การจ้างงานในมหาวิทยาลัยเอกชนส่วนใหญ่มักดำเนินการเป็นสัญญาจ้างรายปี ถ้าหากไม่ผ่านการประเมินตามที่กำหนดก็อาจถูกเลิกจ้างได้ ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเอกชนจึงต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ อาจารย์ต้องผลิตผลงานวิจัยและเผยแพร่ บุคลากรสายสนับสนุนต้องทำงานและให้บริการแก่อาจารย์และนักศึกษาอย่างเต็มที่ เพื่อให้ผ่านการประเมินผลงานในแต่ละปี นอกจากนี้ค่าตอบแทนหรือรายได้ อาจไม่เพียงพอ เนื่องจากมหาวิทยาลัยเอกชนเป็นองค์กรที่เลี้ยงตัวเองต้องลงทุนด้านเทคโนโลยี อุปกรณ์การเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ กับผู้เรียน รวมถึงสถานที่ภูมิทัศน์ในมหาวิทยาลัย โดยมีรายได้หลักจากค่าลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา ซึ่งแตกต่างจากมหาวิทยาลัยของรัฐบาลที่จะได้รับการสนับสนุนรายได้ส่วนหนึ่งจากงบประมาณแผ่นดิน ดังนั้นการกำหนดโครงสร้างเงินเดือนอาจไม่สูงและมีการพิจารณาขึ้นเงินเดือนไม่มากนัก ทำให้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในภาวะสังคมปัจจุบัน ส่งผลให้บุคลากรต้องหารายได้เพิ่ม (Thongsawat et al., 2020) ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) และความสามารถทางอารมณ์ (EQ) ทำให้บุคคลสามารถผ่านพ้นปัญหาอุปสรรคและภาวะความเครียด (Stoltz, 1997) จากสภาพแวดล้อมในชีวิตและการทำงานไปได้ อย่างไรก็ตามยังมีบุคคลจำนวนมากที่มีความสามารถทั้ง 2 ส่วนนี้ไม่เพียงพอและกำลังตกอยู่ในภาวะความเครียดและความกดดันชีวิต

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า งานวิจัยที่ศึกษาองค์ประกอบความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) และความสามารถทางอารมณ์ (EQ) ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงานในมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาว่ากลุ่มดังกล่าวมีองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) และความสามารถทางอารมณ์ (EQ) ตามทฤษฎีของ Paul G. Stoltz และ Daniel Goleman หรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ของ

ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) และความสามารถทางอารมณ์ (EQ) ของผู้ใหญ่วัยทำงานในมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากนั้นผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยไปออกแบบโปรแกรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) และความสามารถทางอารมณ์ (EQ) ของผู้ใหญ่วัยทำงานในมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของ Paul G. Stoltz และความสามารถทางอารมณ์ของ Daniel Goleman ของผู้ใหญ่วัยทำงาน

ทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ได้แนวคิดหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงานในมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครมี 2 แนวคิด ดังนี้

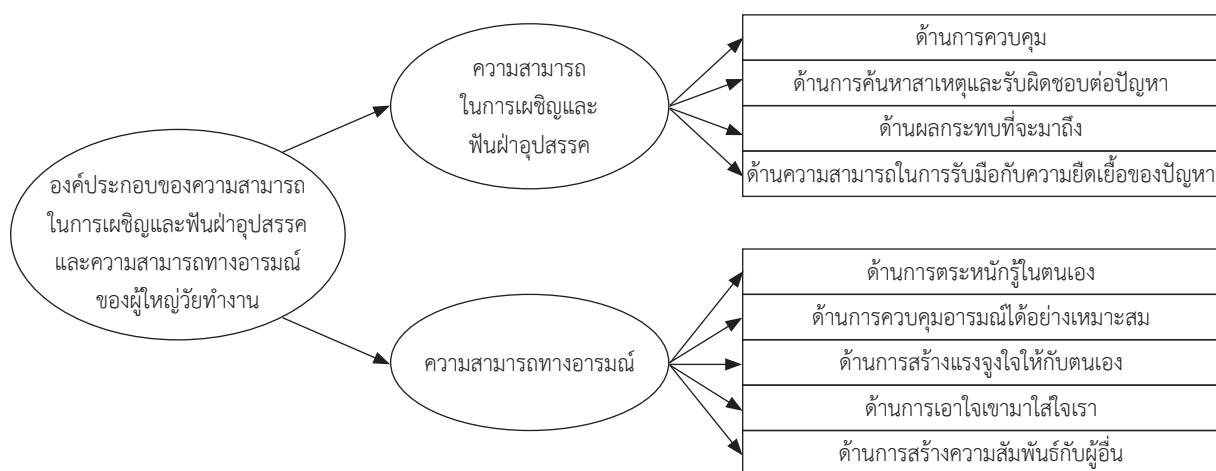
1. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเผชิญกับปัญหาอุปสรรค ความยากลำบากที่ผ่านเข้ามาในชีวิต โดยพยายามควบคุมตนเองให้ข้ามผ่านปัญหาอุปสรรคไปได้ หาทางออกในการแก้ปัญหา รับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมที่จะปรับปรุงตนเองจากสิ่งที่ผิดพลาด สามารถควบคุมปัญหาไม่ให้มีผลต่อการดำเนินชีวิต และสามารถจัดการกับความยืดหยุ่นของอุปสรรคได้ Stoltz (1997) ได้แบ่งองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การควบคุม การค้นหาสาเหตุ และรับผิดชอบต่อปัญหา ผลกระทบที่จะมาถึงและความสามารถในการรับมือกับความยืดหยุ่นของ

ปัญหา และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมิมีบทบาทสำคัญในชีวิตคือ การเสริมสร้างความแข็งแกร่ง ความอดทน มุ่งมั่นพยายามอย่างมีสติ มีความหวังไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค ความท้าทาย ความยากลำบากในชีวิต ดังนั้นความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ทำนายความสำเร็จในการศึกษาและอาชีพ การดำรงชีวิต รูปแบบการแก้ปัญหา และการจัดอุปสรรคต่าง ๆ ส่วนบุคคล (Stoltz, 1997) หากบุคคลมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับสูงแล้ว จะทำให้บุคคลนั้นมีความพยายามในการหาทางควบคุม หรือแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผ่านอุปสรรคนั้นไปได้โดยไม่ย่อท้อ หากเปรียบเทียบการทำงาน บุคคลกลุ่มนี้จะมองงานที่ยากหรือปัญหาที่ผ่านเข้ามาเป็นสิ่งที่ท้าทาย มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานชิ้นนั้นจนสำเร็จ ตรงกันข้ามหากบุคคลใดมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อพบกับปัญหาหรืออุปสรรคก็จะเกิดความท้อแท้ ละเลิกความพยายาม และไม่ทำงานที่ได้รับมือหมายต่อไปให้สำเร็จ (Suwannalarp, 2016)

2. ความสามารถทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและความรู้สึกของผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์ และแรงกระตุ้นภายใน สร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง รวมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้

อย่างถูกกาลเทศะ ตลอดจนสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดี เอาใจเขามาใส่ใจเรา และดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข โดย Goleman (1998) ได้แบ่งองค์ประกอบของความสามารถทางอารมณ์เป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การเอาใจเขามาใส่ใจเรา และการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งในการทำงานนั้นจำเป็นที่จะต้องมีความสามารถทางอารมณ์ (EQ) เพราะความเครียดที่เกิดขึ้นในวัยทำงานย่อมส่งผลทำให้เกิดภาวะไม่ปกติ ไม่สามารถจัดการกับความรู้สึกภายในของตนเองได้ หรือไม่สามารถควบคุมอารมณ์ที่เกิดขึ้นและแสดงออกอย่างเหมาะสม ดังที่ Goleman (1998) ได้กล่าวว่า ความสามารถทางอารมณ์มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการสร้างสัมพันธภาพ หน้าที่การงาน หรือแม้แต่วิตชีวิตความเป็นอยู่ และความสามารถทางอารมณ์ยังถือเป็นการรู้จักอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง เพื่อให้ตระหนัก มีสติ รู้เท่าทันสาเหตุ และยังสามารถนำความสามารถทางอารมณ์ของตนเองมาติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นจนทำให้สามารถจัดการความสัมพันธ์ในหน้าที่ของตนกับผู้อื่นได้อย่างดี (Phisankit-tikhun, 2015)

ผู้วิจัยจึงได้นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีการดำเนิน การวิจัยดังนี้

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาของคํประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้าอุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงาน ได้แก่ ผู้ใหญ่วัยทำงานในมหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 6,444 คน (Office of the Higher Education Commission, 2017) ซึ่งการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากขนาดของมหาวิทยาลัยเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีขนาดใหญ่ที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยศรีปทุม และมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยเป็นผู้ที่สมัครใจให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวนทั้งสิ้น 300 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้าอุปสรรคของ Paul G. Stoltz และความสามารถทางอารมณ์ของ Daniel Goleman โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อความจำนวน 5 ข้อ และส่วนที่ 2 แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้าอุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์สำหรับผู้ใหญ่วัยทำงาน มีข้อความจำนวน 45 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบตามความคิด/ความรู้สึก/พฤติกรรมแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด กำหนดระดับคะแนนเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ

นำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวิจัย การวัดและประเมินผลด้านความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้าอุปสรรคและ

ความสามารถทางอารมณ์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรง (Validity) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 และจากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และได้ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเฉพาะด้านความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้าอุปสรรคได้เท่ากับ 0.93 และด้านความสามารถทางอารมณ์ได้เท่ากับ 0.93 และหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้วิธีสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปปรากฏว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อโดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.35-0.81

3. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการส่งแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) ผ่านการส่งต่อกันทางอีเมล และโปรแกรมไลน์ (Line) ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มการสนทนา (Line Group) ซึ่งได้รับการตอบกลับ จำนวน 300 ฉบับ โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดต่อผู้ทำแบบสอบถามให้ทราบจุดประสงค์ของการวิจัย รวมถึงการรักษาข้อมูลให้เป็นความลับ และผู้วิจัยแสดงผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น จากนั้นผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาคัดเลือก และทำการลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ต่อไป

4. วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) อธิบายข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดล

การวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Assessment of Model Fit) โดยประกอบด้วย ดัชนีค่า Chi-Square, CMIN/df., CFI, GFI, IFI, NFI, AGFI, RMSEA และ RMR ตามเกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลประมวลผลข้อมูลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

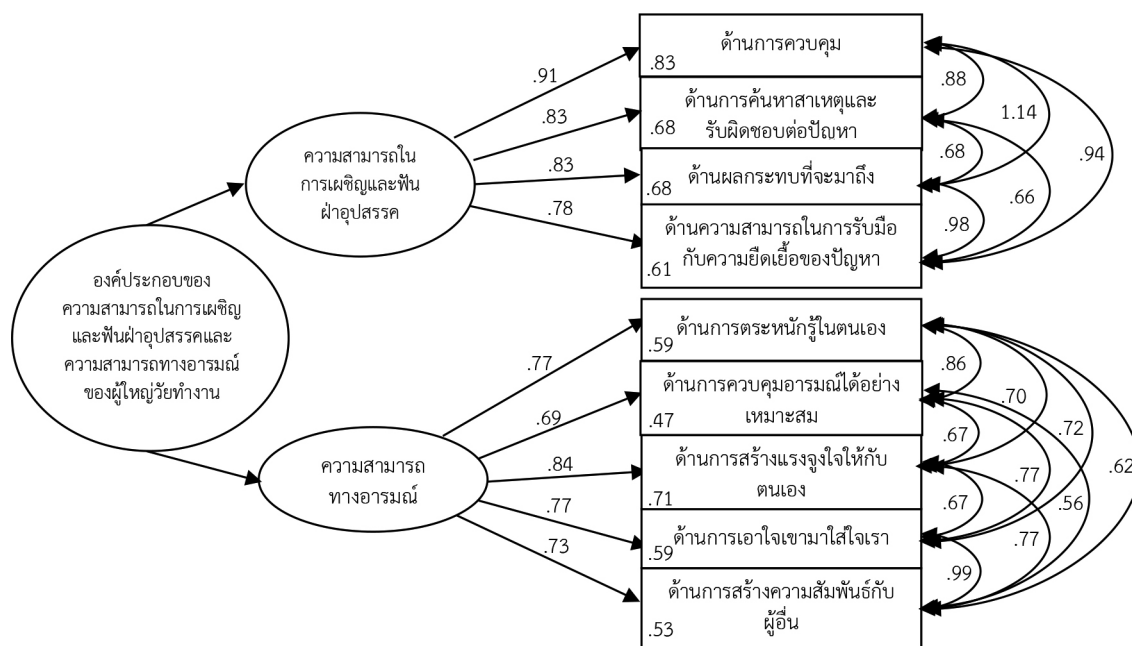
ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 300 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 70.33 และเพศชายจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 29.67 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี มีจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 32.33 รองลงมา อายุ 31-40 ปี มีจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 อายุ 20-30 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 23.67 และน้อยที่สุด อายุ 51-60 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ด้านสถานภาพการสมรส ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 62.67 รองลงมา สมรส/คู่ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 29.67 หย่าร้าง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และน้อยที่สุด สถานภาพแยกกันอยู่และสถานภาพหม้าย มีจำนวนเท่ากัน คือ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.33

2. ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบค่าสถิติ ตัวแปรแบบจำลองผลความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงาน ประกอบด้วย ด้านการควบคุม ด้านการค้นหาสาเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา ด้านผลกระทบ

ที่จะมาถึง ด้านความสามารถในการรับมือกับความยืดหยุ่นของปัญหา ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมทั้งหมด 2 ตัวแปรแฝง และ 45 ตัวแปรสังเกตได้ มีค่าพิสัย 1.80-3.00 ค่าต่ำสุด 2.00 และสูงสุด 5.00 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.96-4.29 อยู่ในเกณฑ์ระดับมากถึงระดับมากที่สุด โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.48-0.60 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลมีการกระจายอยู่ใกล้กับค่าเฉลี่ยโดยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดังกล่าวมีค่าไม่เกิน 30% ของค่าเฉลี่ยและมีค่าความแปรปรวนอยู่ระหว่าง 0.23-0.36 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Skewness) หรือความไม่สมมาตรของการแจกแจงในภาพรวม ตัวแปรมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ขวาจนถึงเบ้ซ้าย แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรทั้งหมดมีค่าคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง -0.81-0.14 มีค่าความโด่ง (Kurtosis) อยู่ระหว่าง -0.95-1.93 จึงถือว่าตัวแปรมีความโด่งสูงกว่าโค้งปกติเล็กน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรมีความเที่ยงเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์นำเข้าโมเดลแบบจำลององค์ประกอบเชิงยืนยันของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงาน

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงาน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของโมเดลดังภาพที่ 2

Chi-square = 17.817, df. = 10, Sig. = .058, CMIN/df. = 1.782, n. = 300,

CFI = .997, NFI = .993, GFI = .987, AGFI = .943, IFI = .997,

RMSEA = .051, RMR = .005

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบจำลองความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค และความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงาน

ผลวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงานหลังจากปรับค่าความคลาดเคลื่อนระหว่างสองตัวแปรโดยใช้ค่าสถิติดัชนีการปรับโมเดล (Modification Index) รวมจำนวน 17 คู่ ผลวิเคราะห์แบบจำลองของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องตามแนวคิด Hair et al. (2006) Bollen (1989) และ Sorbon (1996) โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า Chi-square = 17.817, df. = 10, Sig. = 0.058

> 0.05 และ CMIN/df. = 1.782 < 2.0 ผลการวิเคราะห์จากการปรับโมเดลพบว่า ค่าสถิติทั้ง 7 ดัชนีผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งให้เห็นว่าองค์ประกอบเชิงยืนยันแบบจำลองของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค และความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงาน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเงื่อนไขในระดับการยอมรับทางสถิติ มีความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์การกำหนดค่าซึ่งแสดงว่า โมเดลในการวัดนี้มีความเที่ยงตรง (Validity) หรือ OK Fit Confirm ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยันแบบจำลองความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค และความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงาน

ดัชนี	เกณฑ์วัด	ผลลัพธ์	ผลสรุป	แนวคิดในการอ้างอิง
Chi-Square = 17.817 df. = 10				
Sig.	> 0.05	0.058	อยู่ในเกณฑ์	Hair et al. (2006) Bollen (1989) และ Sorbon (1996)
CMIN/df.	< 2.0	1.782	อยู่ในเกณฑ์	Bollen (1989) และ Diamantopoulos และ Siguaw (2000)
GFI	> 0.90	0.987	อยู่ในเกณฑ์	Hair et al. (2006) และ Browne และ Cudeck (1993)
AGFI	> 0.80	0.943	อยู่ในเกณฑ์	Durande-Moreau และ Usunier (1999) และ Harrison- Walker (2001)
NFI	> 0.90	0.993	อยู่ในเกณฑ์	Hair et al. (2006) และ Mueller (1996)
IFI	> 0.90	0.997	อยู่ในเกณฑ์	Hair et al. (2006) และ Mueller (1996)
CFI	> 0.90	0.997	อยู่ในเกณฑ์	Hair et al. (2006) และ Mueller (1996)
RMR	< 0.05	0.005	อยู่ในเกณฑ์	Diamantopoulos และ Siguaw (2000)
RMSEA	< 0.08	0.051	อยู่ในเกณฑ์	Hair et al. (2006) และ Browne และ Cudeck (1993)

4. เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบเชิงยืนยันแบบจำลองพบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค ด้านการควบคุมมีน้ำหนักร่องค์ประกอบสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการค้นหาสาเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา ด้านผลกระทบที่จะมาถึง และด้านความสามารถในการรับมือกับความยืดหยุ่นของปัญหา ตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าน้ำหนักร่องค์ประกอบ (Factor Loading) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับความสามารถทาง

อารมณ์ ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองมีน้ำหนักร่องค์ประกอบสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และด้านการควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าน้ำหนักร่องค์ประกอบ (Factor Loading) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบจำลองความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงาน

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	น้ำหนัก องค์ประกอบ	ค่าความ คลาดเคลื่อน	t-value	Sig.	R ²
ความสามารถใน	ด้านการควบคุม	4.11	0.52	0.91	0.08	15.164**	0.000	0.83
การเผชิญและ	ด้านการค้นหาสาเหตุและ	4.27	0.53	0.83	0.08	14.310**	0.000	0.68
ฟื้นฟ้อุปสรรค	รับผิดชอบต่อปัญหา							
	ด้านผลกระทบที่จะมาถึง	4.18	0.54	0.83	0.07	17.568**	0.000	0.68
	ด้านความสามารถในการ รับมือกับความยืดหยุ่นของ ปัญหา	4.29	0.48	0.78	0.08	17.542**	0.000	0.61
ความสามารถ	ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง	4.09	0.55	0.77	0.08	13.692**	0.000	0.59
ทางอารมณ์	ด้านการควบคุมอารมณ์ได้ อย่างเหมาะสม	3.96	0.60	0.69	0.08	12.505**	0.000	0.47
	ด้านการสร้างแรงจูงใจ ให้กับตนเอง	4.25	0.53	0.84	0.07	16.059**	0.000	0.71
	ด้านการเอาใจเขา มาใส่ใจเรา	4.14	0.52	0.77	0.06	15.358**	0.000	0.59
	ด้านการสร้างความสัมพันธ์ กับผู้อื่น	4.17	0.54	0.73	0.06	17.392**	0.000	0.53

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายและสรุปผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายและสรุปผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีทั้ง 7 ตัว มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบเชิงยืนยันแบบจำลองความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค และความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงาน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเงื่อนไขในระดับการยอมรับทางสถิติ ประกอบด้วยตัวแปร ด้านการควบคุม ด้านการค้นหาสาเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา ด้านผลกระทบที่จะมาถึง ด้านความสามารถในการรับมือกับความยืดหยุ่นของปัญหา ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ด้านการเอาใจเขา

มาใส่ใจเรา และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์การกำหนดค่า ซึ่งแสดงว่าโมเดลในการวัดนี้มีความเที่ยงตรง (Validity) หรือ OK Fit Confirm สอดคล้องกับแนวคิดของ Joreskog และ Sorbom (อ้างถึงใน Wiratchai, 1994) ที่กล่าวว่า ถ้าค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าต่ำใกล้ศูนย์มาก แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อพิจารณาค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ซึ่งมีค่า 1.782 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2.0 แสดงว่าโมเดลโครงสร้างมีลักษณะสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) เป็นดัชนีที่เปรียบเทียบระดับความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้พบว่า ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.987 ค่าดัชนีวัดระดับ

ความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.943 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ 0.997 มีค่าเข้าใกล้ 1.0 มาก แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รวมถึงการพิจารณาค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Root Mean Square Residual: RMR) และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) พบว่า ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) มีค่า 0.005 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.051 เข้าใกล้ 0.05 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มาก (Joreskog & Sorbom อ้างถึงใน Wiratchai, 1994)

2. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ใหญ่วัยทำงานมีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ตามแนวคิดของ Stoltz ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุม ด้านการค้นหาสาเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา ด้านผลกระทบที่จะมาถึง และด้านความสามารถในการรับมือกับความยืดหยุ่นของปัญหา ซึ่งมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้ เนื่องจากจำนวนมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการแข่งขันอย่างเลี่ยงไม่ได้จึงเป็นสาเหตุให้หลายมหาวิทยาลัยเตรียมพร้อมต่อการแข่งขันที่สูงขึ้น มหาวิทยาลัยเอกชนแม้ว่าจะมีอัตราการขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีเทคโนโลยีทันสมัยแต่การยอมรับจากสังคมในภาพรวมแตกต่างจากมหาวิทยาลัยของรัฐบาลที่ก่อตั้งมาเป็นเวลานาน ทำให้มหาวิทยาลัยเอกชนต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในทุกด้าน (Thongsawat et al., 2020) ดังนั้นบุคลากรในมหาวิทยาลัยจึงต้องมีการพัฒนาและปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ผู้ปฏิบัติงานหรือบุคลากรที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเอกชนจึงมีความ

กดดันและเผชิญกับความยากลำบากหลาย ๆ ด้าน เช่น นโยบายของมหาวิทยาลัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง ภาระงานที่ได้รับมอบหมายเพิ่มขึ้น เพื่อนร่วมงาน หรือนักศึกษาที่มารับบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Noklang et al. (2015) เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคในนักศึกษาครูพบว่า นักศึกษาคูมีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ในด้านการควบคุม ด้านมองหาสาเหตุ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเข้าใจ และด้านความอดทน เช่นกัน ซึ่งตามแนวคิดของ Stoltz กล่าวว่าความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคนั้นเป็นกระบวนการทางความคิดที่จะทำให้ผ่านพ้นอุปสรรค มีจิตใจที่เข้มแข็งเมื่อประสบกับอุปสรรคและปัญหา ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Noklang et al. (2015) กล่าวว่าความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคนั้นเป็นกระบวนการทางความคิด ผู้มีสุขภาพจิตดีจะสามารถผ่านพ้นอุปสรรคและสามารถใช้ชีวิตได้อย่างเข้มแข็งเป็นบุคคลที่เห็นอุปสรรคเป็นความท้าทายทำให้ได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ กลายเป็นทักษะสำคัญที่จะใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม

จากผลการวิเคราะห์รายด้านพบว่า ด้านการควบคุมมีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ผู้ใหญ่วัยทำงานย่อมผ่านอุปสรรคหรือปัญหาในการทำงานมาไม่มากนักเลย เขาจะหลอมรวมประสบการณ์จากการทำงานที่ผ่านมาไปใช้ในการจัดการปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น จึงควบคุมตนเองและสถานการณ์ได้ดี (Stoltz, 1997) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yuwanna และ Wacharayoo (2014) ที่พบว่า พนักงานฝ่ายผลิตในบริษัทผลิตบรรจุภัณฑ์แห่งหนึ่งมีความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคในด้านการควบคุมอยู่ในระดับสูงสุด อาจเป็นเพราะนโยบายของบริษัทที่มอบหมายให้พนักงานรับผิดชอบงานในหน้าที่นั้น มีการตรวจสอบงานอยู่เสมอ ต้องควบคุมตนเอง มีการฝึกฝนและระมัดระวังอยู่เสมอ จึงสามารถปฏิบัติ

ภารกิจได้ดี ไม่เกิดการเสียหายแก่เครื่องจักรที่ผลิต จึงทำให้เกิดความสำเร็จได้มาก กล่าวได้ว่า ทักษะคิดของบุคคลที่มีต่ออุปสรรคนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลสามารถตอบสนองกับอุปสรรคได้ดีหรือไม่ หากคิดว่าอุปสรรคเป็นความท้าทาย ความท้าทายทำให้เกิดโอกาส และการมีโอกาสดำเนินการทำให้เกิดหนทางสู่ความสำเร็จ (Nakwatchara, 2001) ท้ายที่สุดแล้วบุคคลก็จะพยายามเข้าไปควบคุมปัญหาและอุปสรรคเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

3. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านความสามารถทางอารมณ์ (EQ) ของผู้ใหญ่วัยทำงานที่ทำการศึกษานั้น มีองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ตามแนวคิดของ Goleman ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้ เนื่องจากความสามารถทางอารมณ์ (EQ) สำหรับการทำงานมีความสำคัญมาก ความสามารถทางอารมณ์จะช่วยให้เกิดผลิตผลตามเป้าหมายได้ดี เพราะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ในการทำงาน มีความเคารพและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน และเอาใจเขามาใส่ใจเรามากขึ้น ลดปัญหาขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับ Weisinger (1998) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของความสามารถทางอารมณ์แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ 1) ความสามารถทางอารมณ์เฉพาะบุคคล ได้แก่ การพัฒนาให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง การบริหารอารมณ์ของตนเอง และการสร้างแรงจูงใจที่ดีให้กับตนเอง 2) การใช้ความสามารถทางอารมณ์ของตนเองเพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ได้แก่ การพัฒนาการสื่อสารที่ดี การมีมนุษยสัมพันธ์และช่วยเหลือผู้อื่นให้ช่วยตนเองได้ ซึ่งความสามารถทางอารมณ์ทั้งหมดที่กล่าวมานั้นล้วนเป็นทักษะที่สำคัญที่จะต้องนำไปใช้ในการทำงาน ตามที่กรมสุขภาพจิต (Department of mental health, Ministry of Public Health, 2019) กล่าวว่า

ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและการทำงานมีผลมาจากการพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ คนที่มีความสามารถทางอารมณ์จะมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ง่าย ตลอดจนมีทักษะอารมณ์ที่ดีในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถสร้างกำลังใจให้ตนเองได้ต่างจากคนมองโลกในแง่ร้ายที่มักจะมองเห็นแต่ปัญหาและความยุ่งยาก ทำให้ขาดแรงผลักดันในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hiranphicha (2020) พบว่า ความสามารถทางอารมณ์ของผู้ปฏิบัติงานเลขานุการในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการให้บริการของผู้ปฏิบัติงานเลขานุการเพราะการปฏิบัติงานในสายงานนี้จำเป็นต้องเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสามารถทางอารมณ์ เพื่อให้สามารถควบคุมและจัดการอารมณ์ของตนเองได้ และจำเป็นต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งงานบริการในมหาวิทยาลัยเอกชนก็เช่นกัน จำเป็นต้องใช้ความสามารถทางอารมณ์ในการทำงาน เพื่อให้การทำงานลุล่วงไปได้ด้วยดี และจากผลการวิเคราะห์รายด้านพบว่า การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองมีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด เนื่องจากผู้ใหญ่วัยทำงานต้องทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ไม่ว่าจากตนเองหรือจากหน่วยงานเป็นคนกำหนด ดังนั้น ผู้ใหญ่วัยทำงานจึงมีความสามารถสร้างแรงกระตุ้นทางอารมณ์และการควบคุมอารมณ์ของตนเองเพื่อให้ทำงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีความพยายามที่จะปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายแม้มีอุปสรรคโดยไม่พ่ายแพ้ (Goleman, 1998) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Piamsupphasap (2011) ที่พบว่า พนักงานการกีฬาแห่งประเทศไทยมีความสามารถทางอารมณ์ในด้านการจูงใจในตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะผู้ใหญ่วัยทำงานมักพบเจอปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ทำให้ต้องมองโลกในแง่ดี แม้จะพบปัญหาและอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อและสร้างแรงจูงใจผลักดันตนเองมุ่งสู่เป้าหมายให้ได้ และงานวิจัยของ Praditsaeng (2016) ยังพบว่า อาจารย์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

มีความสามารถทางอารมณ์ในด้านการจูงใจตนเองสูงที่สุด เป็นการจูงใจตนเองในการทำงานด้วยความรู้สึกรักพอใจต่องานที่ทำ ทำให้อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ดังกล่าวมีความทุ่มเทและเอาใจใส่ต่องานที่ทำโดยไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ส่งผลให้สามารถทำงานและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงานในมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้เห็นได้ว่า ผู้ใหญ่วัยทำงานจำเป็นต้องมีทั้งความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์ เนื่องจากความสามารถทั้งสองนั้นจะช่วยให้บุคคลมีความตั้งใจ ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย และเกิดความก้าวหน้าในหน้าที่การงานถึงแม้ว่าจะประสบกับปัญหาก็จะพยายามหาทางแก้ไขปัญหา สามารถควบคุมอารมณ์และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมในที่ทำงาน มีความสามารถตระหนักรู้ทั้งอารมณ์ของตนเองและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงผู้มารับการบริการ ดังนั้นจึงควรพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์ให้กับผู้ใหญ่วัยทำงานในมหาวิทยาลัยเอกชนที่ต้องเผชิญและรับมือกับความกดดันจากการปฏิบัติหน้าที่ การจัดและให้บริการผู้เกี่ยวข้อง การพัฒนาตนเองแบบก้าวกระโดด การให้บริการแก่อาจารย์และนักศึกษา เพื่อช่วยให้ผู้ใหญ่วัยทำงานมีองค์รวมของสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี รวมถึงปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงประยุกต์ใช้ในการวิจัย

จากผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับนำไปพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคและความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงานในกลุ่มประชากรมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร เช่น นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างโปรแกรมการพัฒนาเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค และความสามารถทางอารมณ์ของผู้ใหญ่วัยทำงานต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และองค์รวมชีวิตของผู้ใหญ่วัยทำงาน เช่น ความสามารถทางคุณธรรมจริยธรรม (Moral Quotient) ความสามารถทางสังคม (Social Quotient) ความเท่าทันเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (Digital Literacy) ความเท่าทันในการรับข้อมูลจากสื่อ (Social Media Literacy) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และการดำรงชีวิต การศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยที่ส่งเสริมการทำงานของผู้ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยเอกชน เป็นต้น เพื่อดูปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาผู้ใหญ่วัยทำงานได้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

References

- Bollen, K. A. (1989). *Structural equations with latent variables*. John Wiley & Sons.
- Browne, M. W., & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. In K. A. Bollen., & J. S. Long (Eds.), *Testing structural equation models* (pp. 136-162). Sage.
- Department of Mental Health, Ministry of Public Health. (2019). *Emotional quotient handbook*. <https://dmh.go.th/download/ebooks/EQ11.pdf> [in Thai]
- Diamantopoulos, A., & Siguaw, A. D. (2000). *Introducing LISREL: A guide for the uninitiated*. Sage Publications.
- Durande-Moreau, A., & Usunier, J. (1999). Time styles and the waiting experience: An exploratory study. *Journal of Service Research*, 2(2), 173-186.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. Bantam Books.
- Gould, R. (1978). *Transformation: Growth and change in adult life*. Simon & Schuster.
- Guntha, P. (2020). *Emotional intelligence affecting quality of life of merchant marine cadets at Merchant Marine Training Centre* [Master's thesis]. Silpakorn University. [in Thai]
- Hair, Jr., J. F., Black, W. C., Bain, B. J., & Anderson, R. E. (2006). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson Education International.
- Harrison-Walker, J. (2001). The measurement of word-of-mouth communication and an investigation of service quality and customer commitment as potential antecedents. *Journal of Service Research*, 4(1), 60-75.
- Hiranphicha, N. (2020). Effects of emotional quotient on service behaviors of secretaries in Rajamangala University of Technology Thanyaburi. *Journal of Management and Development Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 7(2), 119-132. [in Thai]
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). The Guilford Press.
- Levinson, D. J. (1978). *The seasons of a man's life*. Random House Digital, Inc.
- Mueller, R. O. (1996). *Basic principles of structural equation modeling. An introduction to LISREL and EQS*. Springer-Verlag.
- Nakwatchara, W. (2001). *How to treat your child to be smart good and happy IQ EQ MQ AQ* (3rd ed.). Amarin Printing & Publishing.
- Noklang, S., Srisuantang, S., & Tanpichai, P. (2015). A confirmatory factor analysis model of adversity quotient among third year students in the five-year teacher education course at Prince of Songkla University, Pattani Campus. *Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus*, 7(1), 109-125. [in Thai]
- Office of the Higher Education Commission. (2018, May 20). *Annual report 2017*. http://www.info.mua.go.th/information/show_all_statdata_table.php?data_show=4 [in Thai]

- Piamsupphasap, D. (2011). *Emotional Quotient (EQ) Spiritual Quotient (SQ) influencing individual creativity: A case study of sport authority of Thailand (sat)'s officers* [Master's thesis]. Silpakorn University. [in Thai]
- Phisankittikhun, T. (2015). *Emotional quotient affecting work efficiency: A case study of employees in power system control and operation division, electricity generating authority of Thailand* [Master's thesis]. Silpakorn University. [in Thai]
- Praditsaeng, M. (2016). *Emotional intelligence and social intelligence of lecturers working in three provinces in southern Thailand* (Research report). Office of the Higher Education Commission. [in Thai]
- Schutte, N. S., & Malouff, J. M. (2011). Emotional intelligence mediates the relationship between mindfulness and subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 50, 1116-1117.
- Sheehy, G. (1981). *Pathfinders*. William Morrow and Company, Inc.
- Sorbon, D. (1996). *LISREL 8: User's reference guide*. Scientific Software International.
- Stoltz, P. G. (1997). *Adversity quotient turning obstacles into opportunities*. Wiley.
- Suwannalarp, P. (2016). Adversity quotient, perception of organizational justice and turnover intention: A case study of sales staff of one airline company [Master's thesis]. Thammasat University. [in Thai]
- Thongsawat, N. (1994). *Linear Structural Relationships (LISREL): Analytical statistics for social and behavioral science research*. Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Thongsawat, S., Rodprasert, P., & Chullasap, N. (2020). States, problems and developing guidelines of academic staffs organization commitment of the private universities in Thailand. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Social Sciences)*, 6(2), 353-368. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/svittj/article/download/201393/166899> [in Thai]
- Weisinger, H. (1998). *Emotional intelligence at work: The untapped edge for success*. Jossey-Bass.
- Wiratchai, N. (1994). *Linear Structural Relationships (LISREL): Analytical statistics for social and behavioral science research*. Chulalongkorn University Printery. [in Thai]
- Yuwana, T., & Wacharayoo, P. (2014). The influence of adversity quotient and self-esteem towards production worker's well-being in a packaging company. *Journal of Social Sciences and Humanities Kasetsart University*, 40(1), 147-165. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/view/79772> [in Thai]

Name and Surname: Nattika Srimakutphun

Highest Education: Ph.D. Candidate in Non-Formal Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

Affiliation: Chulalongkorn University

Field of Expertise: Non-formal Education, Psychology and Guidance, and Mental Health

Name and Surname: Wirathep Pathumcharoenwattana

Highest Education: Ph.D. in Non-Formal Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

Affiliation: Chulalongkorn University

Field of Expertise: Non-formal Education, Lifelong Education/ Learning, Alternative Education, Community Education, and Neo-humanist Education

Name and Surname: Sutheera Nimitniwat

Highest Education: Ph.D. in Non-Formal Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

Affiliation: Dhurakij Pundit University

Field of Expertise: Educational Psychology, Adult Learning, Neo-humanist, and Human Resources Development